

Farklı Bir Muhasebe

Nureddin Yıldız'ın 20.02.2022 tarihli (424.) Hayat Rehberi dersidir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

Aziz kardeşlerim, değerli mümin insanlar,

En küçük ticaretle bile hesaplarda ara sıra muhasebe yapılmadığı takdirde kâr etmek değil, sermayeyi bile kurtarmak mümkün olmaz. Bir taksici dahi her yolculuğunda fiyat belirlerken ne kazandığını hesap ederek belirleme yapar. Devlet muhasebe üzerinden yürütüldüğü gibi en küçük aile bütçeleri de muhasebe olmaksızın önünü göremez. 'Maaşımız ne, harcamamız ne kadar' hesabı yapılmaksızın en küçük yapılanma bile hayatta kalacak şekilde kullanılmış olmaz.

Bizim en büyük ticaretimiz ömürdür. Bu ticareti muhasebe yapmadan kullanmamız mümkün değildir. Allah Teâlâ'nın verdiği ömür, bir yönüyle işçinin aldığı maaşa benzer. Kazanılan ve harcanan bilinmeden yolda kalınır, nihayetinde de pişmanlığın hiçbir fayda vermeyeceği zamanda hesap yapmak zorunda kalır insan. Kıyamet gününde herkes çok derin hesaplar içine zaten girecek ama hiçbir fayda elde edilmeyecektir.

Cennete veya cehenneme doğru her geçen gün ilerlediğimiz ömür yolculuğumuzda bir muhasebe yapıp kendi manzaramızı görme çağrısında aklımıza ilk gelen, üzerimizde kul hakkı olup olmadığı veya büyük günahlardan birinin işlenip işlenmediği sorgusudur. Bu doğru bir sorgulamadır, şüphesiz. Elbette faiz gibi vahim bir günaha bulaşmış ya da bir insanın iffetine zarar vermiş bir kişinin, ahirete gitmeden önce üzerindeki o yükten kurtulması gerekecektir. Burasını zaten okuma-yazma bilmeyen, matematiği olmayan kimseler de derin düşüncelere gerek olmadan hesap edebilir. Birine yalanla iftira etmiş kişinin helalleşmeden, faize bulaşmışın tevbe etmeden ahirete gitmesinin ne anlama geldiğini zaten en hesap cahili olan da anlar. Şu kadar yıldır faize bulaşmış bir paranın rızıkla aile geçindirmişsin, şunca yıldır alkol satıyorsun, yalan üzerine yıllardan beri ticaret kurmuşsun, yeğenini onlarca yıldır ezmişsin... Bunlar ya ahirete gidildiğinde, büyük hesap gününde önüne konacak işlerdir ya da sen buradan ayrılmadan muhasebeni yapıp helallik almayı becereceksin.

Buraya kadar olan kısmı hepimiz biliyoruz gibi duruyor, böyle olduğunu ümit ediyoruz.

Ancak muhasebenin başka bir boyutu daha vardır. Biz sürekli şikâyet hâlindeyiz. Kâfirler, Yahudiler, zalimler, Çinliler, fakirlik, geçim derdi... her şeyden şikâyet ediyoruz. Akralar arasında üç kelam etmek için bir araya gelsek konu muhakkak ya siyasetin ya ekonominin dertlerinden şikâyete dayanıyor. Tabii ki şikâyet edilecek şeyler vardır, icabında bazen edilmelidir de. Şu dünyada çevremizin kötüler ve kötülüklerle dolu olduğu tartışmasızdır. Fakat şu da var: Biz Allah'ın önümüze koyduğu fırsatları değerlendirdik mi?

Doğduğumuz günden beri Allah önümüze devamlı, her gün, her saat cennetimiz ve dünyamız için fırsatlar ihsan buyurmaktadır. O kadar ki bunların çoğunun bir fırsat olarak önümüze geldiğini bile düşünmüyoruz. Sözelimi takvimde ramazan ayı yazdığı için sırada onu yaşamamız gerektiğini düşünüyoruz; ramazanın bir fırsat olduğunu düşünmeye bile fırsatımız yok. Bu hâle geliyoruz.

Genç kardeşlerim, henüz yirmili yaşlara dahi gelmemiş olanlar kısa bir muhasebeyle tezgâhlarını büyük oranda yoluna koyarlar, onların işleri biraz kolay diyebiliriz. Yirmili yaşların sonuna yaklaşmışlar için de nispeten kısa bir süre söz konusudur. Orta yaşlarda olanlarımız ise kırdıkları çanaklar, devirdikleri çamlarla ilgili muhasebelerinde daha ciddi ve titiz olmak zorundadırlar. Pişmanlıklar, telafiler, tövbeler...

Kıyamet gününde büyük nedametimize sebep olacak hatalarımızdan biri de şu fırsatlar konusudur. Rabbimizin önümüze rahmetiyle koyduğu fırsatların kıymetini bilememek... Dünya açısından huzurumuz, bereketimiz, görebileceğimiz nimetleri artırma bakımından fırsatlar olduğu gibi

ahiretimizi kazanmak açısından da sayılamayacak çoklukta fırsat söz konusuysa bunları değerlendirip görebiliyor muyuz, problemi...

Allah'ın her mümine farklı fırsatlar sunduğu gerçeğinden önce hepimiz için şu zemin var: Müslüman anne-babaların çocukları olarak, kulağımıza ezan okunmasıyla doğduğumuz fırsatı diğer her şeyin önünde gelmektedir. Müslümanlık talihinin içine doğmamış biri sonradan Müslüman olur da bizim hazır bulduğumuz nimeti bizden daha iyi değerlendirir, bizi geçer ve ahirette daha iyi yerlere gelirse o gün kahroluruz kaçırdığımız fırsat için. Müslümanlığın kıymetini bilebilmek büyük bir talihtir.

Bugün önümüzde duran fırsatların muhasebesini yapıp görmezsek eriyip gidecekleri bir gerçektir. Yarın da tekrarları yoktur. Ve yarın tekrarı olmayan bir nimet, altından bir fırsattır. Mesela sağlığında anne-babası insanın çok büyük bir fırsattır. Ölümünden sonra mezarlarına ne kadar fazla gidilirse gidilsin, dualarını almak artık mümkün olmaz. O fırsat kaçmıştır.

Ramazan ayı muhteşem bir fırsattır. Bunu ne kadar değerlendirebildiğimizi bir örnek üzerinden ele alabiliriz. Şehid olup vefat eden bir sahabe -Allah ondan razı olsun- vardır. *Şehidin* anlamını biliyoruz. Ondan tam bir yıl sonra da başka bir sahabe vefat etmiş ama bu şehid değil. Bu iki sahabiyi de tanıyan bir sahabe, ikisini aynı rüyada görmüş ve sonradan vefat edenin, cennetin daha yüksek bir makamında durduğuna hayretle şahit olmuş. Ertesi gün Resûlullah sallallahu aleyhi ve selleme uğrayıp şaşırıldığı bir rüyası olduğunu söyleyerek hadiseyi anlatmış. Efendimiz aleyhisselam, *"Nesine şaşırдың ki?"* buyurmuş, *"diğeri önceki şehidden bir sene fazla yaşadı, bir ramazan fazla görmedi mi?"*

Demek ki her ramazan, şehidlerin ecrini bir kere katlayabilecek kadar büyük bir fırsat dönemidir. Ramazan gelmiş, geçmiş ve hâlâ kendinde değişiklik göremeyen mümin bir fırsat kaçırmış demektir. Zilhicce ayının ilk on günü de benzer bir dönemdir. Bir âlimi ziyaret etmek, yakınında on dakika bulunmak fırsattır. Salih bir zatın duası, irşadı, örnek oluşu, kıymeti bilinecek birkaç dakikalık kesit de böyledir. Böyle kimseleri gördüğünde *"Fılan hoca senin hakkında şöyle demişti, sen ne cevap veriyorsun?"* demeyi tercih etmek de o fırsatın boşa harcanmasıdır. Çeşmenin dibine kovayla gitmek, su alamadan geri gelmek...

Her cuma günü Allah'ın rızasını kazanmak için muhteşem bir fırsattır. O gün dizi-film seyretmek, dedikodu ortamlarında bulunmak cumanın dehşetli avantajıyla bağdaşmayacak işlerdir. Önümüze büyük birer sermaye olarak konmuş nimetleri kaybetmek, değerlendirememek bizatihi kayıp demektir.

Kur'an okuyan, namaz kılan, harama tutmamış, iffetli bir kadınla evlenen birini düşünelim ve bu kişi hâlâ cennetlik hâle gelmeyi başaramamış. Bu adamın dünyadan adeta hiç nasibi yok denebilir! Mekke'yi bulmuş, sonra Mekke'nin sokak aralarında bir alkol şişesine rastladığı için onun peşine düşmesini kendi talihsizliği diye bahane edinmiş birine benzer bu. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, salih bir kadınla evlenen kişiye dininin yarısını kurtardığı müjdesini vermiştir, artık sadece kalan yarısı için çalışması gerekecektir. Öyleyse bu müthiş bir fırsattır, değerlendirememek hüsrandır. Evlendikten bir sene sonra kadının ahlakının değiştiğini varsayalım, yine de fırsatın cahilce kaçırdığını söylemek mümkündür; fırsat değerlendirme kaygısı olsa o bir senenin iyi kullanılması gerekmez miydi?

Allah'ın kitabı okunurken her harfe on sevap yazılıp on da günah silinir. Mesela hafız olmayan kimsenin bu kadar bol keseden bir fırsatı kaçırdığı söylenebilir mi? Asla söylenemez. Hemen herkes Fâtiha suresinin, Âyetü'l-Kürsî'nin, Âmenerrasûlû'nün hafızıdır. Bir hafız, diyelim ki bir cüz okuduğunda kaç harf okumuşsa o kadar sevap kazanır. Aynı denklem Âmenerrasûlû'yü yirmi defa okumakla kurulabilir, üzerine de on beş kere Fâtiha eklenir ve bir cüz yapar. Demek ki Allah insana hafızlığı nasip etmedi diye üzülme söz konusu değildir, üzülmüş olma numarası söz konusudur. Gerçekten hafızlığın kampanyasına, şöhretine mi kapıldığı yoksa hafızlıktan elde edilen sevaba mı

talip olunduğu (ya da bu sevap kaçırıldığı için üzülmeye), bahsettiğimiz testle gayet açık biçimde ortaya çıkar. Özlenen ve istenen eğer sevap ise ezber bilinen birkaç sayfayla bile hafızın eriştiği sevaplar yakalanabilir.

Fâtiha'dan büyük suresi yok ki Kur'an'ın! Merdivenlerden inerken birkaç kere okumak, bakkala yürürken tekrar tekrar dilde döndürmek insana büyük sevaplar kazandırabilir. Aksi takdirde eldeki altının kıymetini görmeden büyük altın madeni sahiplerinin talihine bakıp iç geçirmenin bir anlamı yoktur.

En cazip fırsatlardan biri de helal para kazanmaktır. Müslüman insan, cebine giren helal kazancını rahatça cennetine dönüştürebilir. İsrafa kaçmadan, çoluk çocuğuna aldığı herhangi bir şeyle sadaka sevabı elde eder. Sadaka verilse o da zaten ayrıca sadaka olacaktır. "Yemeğimiz, çorbamız güzel olsun da bu bedenleri Allah'a ibadette ve dinine hizmette kullanalım" denerek aileye harcanmış para sadakadır. Ancak bu bilincin farkında olmadan yaşamak helal malı tüketirken bile fırsat kaçırma anlamına gelebilir.

Sözelimi günahlarından bir vesileyle tövbe eden insanı düşünelim. Güzel bir vaaz dinlemiş ve artık eski günahlarına dönmeyeceğini samimiyetle düşünüp 'estağfirullah' demiş olsun. Allah'ın dininde bu ne manaya gelir? En büyük günahsa bile kişinin yaptığı, samimi bir tövbe onu silebilir, yok hükmüne getirebilir. Artık o kişi sıfırlanmış, fabrika ayarlarına dönmüştür. Allah böyle kabul etmektedir. Aynı kişi, tövbesinden sonra şeytanın direkt telkinleriyle muhatap olur: "Yok öyle bedava tövbe... Sen de inandın o kadar günahın affedildiğine..." Bu fısıltılara inanıp kendi tövbesinin gerçekliğine kendini ikna edemeyen biri çok büyük fırsat kaçırmıştır. Adeta cennete girmiş, sonra kendi isteğiyle geri gelmiştir.

Öyleyse tövbe de muhasebesini yapmamız gereken büyük bir nimettir. Efendimiz aleyhisselam, pasif insanı tarif ederken "Allah'ın rahmetini oturup bekleyen" kişiyi örnek vermektedir. Akıllı ise hesabını yapıp ahirete hazırlanandır. Ele geçen fırsatları kaçırmamanın sağlayıcısı, bu konuda kaygılı olup zihinde 'kaçırdığım fırsatlar' dosyası tutmaktır. Böylece hem daha duyarlı olunur hem de sonraki fırsatların kaçırılmaması için dikkat çoğaltılır.

Ömrümüz nasıl başlamış, nasıl devam etmektedir? Allah önümüze neler koymaktadır? Ağzını açınca "Canım yavrum, Allah sana cennet nasip etsin" diyen bir annesi hayatta olan kişi daha hangi fırsatla yüzleşecektir? İstedığında ziyaret edebileceğin bir Allah dostu zatın duası, helal rızık kazandığın bir iş, konuştuğumuz sözler, ibadet edebiliyor oluşumuz, çocuklarımızla huzurlu bir gün, kitap okumak, iyi arkadaşlar... hepsi büyük birer fırsattır. Bugün 59 yaşındasın, seneye asla bu yaşta olamayacaksın. Geri dönemezsin, yaşın da dönemez fırsatlar da. Bugünü ne kadar değerlendirdiğinle kalacaksın.

Büyük bir insanı ziyaret ettiğimizde ondan güzel bir söz, iyi bir nasihat almak varken hemşerilikle ilgili laf salatası yapmak, bina işleri, müteahhitlik meşgalesi hakkında konuşmak ne büyük nasipsizlik, ne müthiş fırsat kaybıdır. Gençliğindeki ihlaslı duygulara sonraları imrenmen gerekirken 'gençlik işte...', 'o zamanlar öyleydi' türü bakışlarla kaçırılan pozisyonların kıymetini kaçırdıktan sonra dahi bilememek... Bunlar ve daha fazlası daima kıymet bilme ve nasip meselesidir.

*

Günahlarımıza duyduğumuz pişmanlık günün birinde gelip aklımızın ortasına oturuyor fakat her an, her saat kaçırığımız fırsatların bize neye mal olduğu aklımıza o kadar kolay gelmiyor. Eşimizin iyi günlerini kaçırmamanın bize neye mal olduğunu düşünememek hem bizatihi zararımıza sebep oluyor hem de bu düşünememe yeni fırsatları kaçırığımız gerçeğinden zihnimizi uzak tutmaya devam ediyor. Bir araya gelindiğinde gıybet etmeyen, aralarında hak alıp verme meselesi olmayan arkadaş dünyada aramakla bulunacak talih değildir; böyle arkadaşı olan insan çok büyük bir nasiple yüz yüzedir. Âdem aleyhisselamdan beri insanlar bu tür arkadaşlar aramaktadırlar ve çoğunlukla öz kardeşlerini bile bu kıvamda bulamazlar. Ama kıymeti bilinmediği, görülen ilk ihtimal veya zan üzerine

bağlar zayıfladığı, aranıp sorulmadığı zaman müthiş bir fırsat harcanmış olur. Allah bu kıymet bilmezliğe de yeni bir arkadaş göndermeyerek karşılık verebilir.

Mümin kardeşliğinin yaşandığı duygusal güzellik bizim için bir rahmettir. Bugüne dek kaç kardeşi harcadığımızın muhasebesini yapmak zorundayız. Kıyamet gününde bu fırsat israflarımız önümüze konmadan önce dünyadayken kendi hesabımızı bilmeliyiz. Hep korktuğumuzun kul hakkı olduğunu düşünürüz ama kul kaybı da hiç küçümsenecek zayıat değildir.

Tâbiîn neslinin büyüklerinden Mâlik ibni Dinâr, “Benim için dünyada üç şey kaldı” dermiş: “Mümin kardeşlerimle bir aradayım, teheccüd vakti Kur’an okuyorum ve Allah ile baş başa kalacağım bir evim var.” Bu büyük insan, dünya mutluluğu olarak bunları yeterli bulurmuş. Saydığı üç nimete demek ki cenneti kazanmak ve dünyayı verimli hâle getirmek için fırsat gözüyle bakıyor. Bu muhasebe mantığını her bir müminin zihni, kalbi, reflekslerinde iyi oturtması gerekir; yoksa Allah Teâlâ kıyamet gününde günahlarımızın hesabını sorduğu gibi karşımıza çıkardığı ama gafil oluşumuz sebebiyle göremediğimiz fırsatları neden boş geçtiğimizi soracaktır.

Bahsettiğimiz ‘fırsat değerlendirme’ konusu o kadar gözümüzün önünde olması gereken bir şeydir ki bütün İslam tarihinin en çok bilinen kâfiri Ebû Cehil de esasen büyük bir nasipsizlik ve fırsat bilememenin sonucunda o konuma gelmiştir. Akrabası olan biri peygamber olmuş, yanı başında, yıllardır ahlakına şahit olduğu birinin kıymetini bilmediği gibi üstelik eziyet de etmiş. Bu dehşetli fırsat bilememesinden dolayı onu kınarız ama aramızdaki gramaj farkını bir kenara koyarak düşünelim; biz de yanı başımızda *Riyâzu’s-Sâlihîn* okunuyor da ona katılmıyorsak ya da evimizde okumayı düşünemiyorsak biz de kendi çapımızda dehşetli bir değerlendirememe içindeyiz demek değil midir? İman farkı elbette konunun dışında tutulmak kaydıyla Ebû Cehil’ininki de nimeti tepmekti, bizimki de kendi çapımızda bir nimet tepmedir. O da nasipsiz, bu da.

Son yirmi senemizi hatırlamayabiliriz, son birkaç senemizi de öyle diyelim... Belki son senemizi bile... Sadece şu muhasebeyi yapalım:

Henüz şimdi denecek kadar yakın bir zamanda adına kovid-19 denen bir virüsle Allah Teâlâ koca dünyayı kasıp kavurdu. Dünyayı avucunda tutan büyük devletler, muazzam güçler ve sistemler gözle görülemeyecek kadar küçük bir virüs karşısında tamamen aciz, hareketsiz, çaresiz kaldı. İnsanlar sadece ölümü bekleyerek korktular. Devasa ekonomiler de yine o gözle görülmez virüs sebebiyle altüst oldu.

Şimdi şunu cevaplayalım:

Bütün bunlar Allah’a dönüp istiğfar etmek için iyi bir fırsat değil miydi? Korkarım ki Müslümanlar olarak bir gün o şiddetli afet günlerinin kıymetini bilseydik cenneti çoktan hak etmiş olacağımızın pişmanlığını hissedeceğiz. Korkarım ki melekler bizi pandeminin bile akıllandıramadığı Müslümanlar diye kayıtlarına geçireceklerdir.

Hangi güne ve tarihe bakarsak bakalım, Allah Teâlâ önümüze irili ufaklı sayısız fırsat yıgmaktadır. Bunların küçüğüne büyüğüne aldırmadan her birini değerlendirme hevesi taşımak ya da duyarsız kalıp kıymet bilmemek bizim tercihimizdir. Âdem aleyhisselamdan beri insanın fırsat tepmeleri böyle geldi, böyle gidecektir; ama şurası bizi ilgilendiriyor ki biz değerlendiremediğimiz fırsatlarla kalırız. Zaten insanlığın nasıl gelip gittiğinden ziyade önemli olan da budur.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللّٰهُ وَسَلَّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ اٰلِهِ وَصَحْبِهِ اَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah’a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.